

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE SİGARA İÇME DURUMU AÇISINDAN GEBELERİN DOĞUM ÖNCESİ VE SONRASI DURUMLUK VE SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi. Neslihan ÖZDEMİR¹

Doç. Dr. Serap YALÇIN²

Prof. Dr. Ergin KARİPTAŞ³

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı; Kırşehir ilinde doğum yapan gebelerin demografik ve sigara içme durumları açısından doğum öncesi ve doğum sonrası dönemlerdeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini araştırmaktır. Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde 2017 yılı içinde doğum yapan anneler oluşturmaktadır. Örneklem ise Ocak-Haziran 2017 tarihleri arasında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesine doğum yapmak için gelen ve basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 97 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 97 bireyin Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli ve durumluk kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger (1964) tarafından geliştirilen Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçe'ye uyarlanan durumluk ve sürekli kaygı ölçekleri ve katılımcılara ait demografik özellikleri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Gebelerin kaygı ortalamaları ile yaş arasında ortalamalar bazında bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Durumluk kaygıda yaş arttıkça kaygı azalırken, sürekli kaygıda farklı yaş gruplarında kaygı ortalamalarının farklılık gösterdiği yönünde olduğu söylenebilir. Kadınların eğitim seviyesine göre antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri eğitim seviyesi arttıkça artmaktadır. Kadınların gelir durumuna göre, antepartum dönemde durumsal kaygı puan ortalamaları geliri giderden az olandan geliri giderinden fazla olana doğru azaldığı görülmektedir. Postpartum dönemde ise gelir düzeyi arttıkça durumluk kaygı puanları artmıştır. Kadınların sigara içme durumlarında göre antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri sigara içmeyen kadınlara göre daha yüksek olduğu postpartum dönemde de sigara içen bireylerin durumluk kaygı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan benzer olarak sürekli kaygı durumu sigara içme durumuna göre antepartum dönemindeki sigara içen kadınların daha yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde postpartum dönemde de sigara içen kadınların sürekli kaygı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğum, durumluk kaygı, sürekli kaygı

INVESTIGATION OF STATUS AND CONTINUOUS LEVELS OF PREGNANCY BEFORE AND AFTER BIRTH IN TERMS OF DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND SMOKING

ABSTRACT

The main purpose of this study; The aim of this study was to investigate the state and trait anxiety levels of pregnant women who gave birth in Kırşehir in terms of demographic and smoking status during prenatal and postnatal periods. The population of the study consists of mothers who gave birth in 2017 in Kırşehir. The sample consisted of 97 people who came to Kırşehir Ahi Evran University Training and Research Hospital between January-June 2017 and delivered by simple random sampling method. The state and trait anxiety scales adapted by Öner and Le Compte (1983) developed by Spielberger (1964) to determine the trait and state anxiety levels of the 97 individuals participating in the study in the Antepartum and Postpartum periods and the personal information form developed by the researchers to determine the demographic characteristics of the participants. It was applied.

It can be said that there is a relationship between the mean of anxiety and the age of pregnant women. While state anxiety decreases with increasing age, it can be said that anxiety is different in continuous anxiety in different age groups. According to the educational level of women, state anxiety levels in antepartum period increase with increasing education level. According to the income level of women, it is seen that the mean anxiety point average income decreases from less than the

¹ Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ,neslihan.ozdemir@ ahievran.edu.tr

² Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi , syalcin@ ahievran.edu.tr

³ Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi ,ekriptas@ ahievran.edu.tr

expense to the more than the income expense in the antepartum period. In the postpartum period, state anxiety scores increased as income level increased. It was found that state anxiety levels in antepartum period were higher in women compared to nonsmoked women than in non-smoking women. On the other hand, it can be said that women who smoke during antepartum period are higher than those who have continuous anxiety. Similarly, it was concluded that women who smoked in postpartum period had higher levels of trait anxiety.

Keywords: Birth, state anxiety, trait anxiety

1- GİRİŞ

Gebelik veya doğum insanoğlunun var olduğu günden bu yana üreme, çoğalma, aile olma veya toplum olma dürtü ve ihtiyacına cevap veren sosyolojik, fizyolojik, biyolojik ve psikolojik hatta hukuksal boyutu olabilen olaydır. Biyolojik boyutu açısından 40 haftalık bir zaman periyodunu ifade etmektedir. Bir diğer boyutu ise doğumun psikolojisinin ve insan psikolojisini etkileyen tarafı da bulunmaktadır. Bu psikolojik boyutunun içerisinde anne, çocuk veya çevresinde oluşan kaygı sayılabilir. Kaygı yaşayan kişi, istenmeyen, olumsuz ve sıkıntılı sonuçları bekleyen bir ruh hali içindedir. Kaygının hafif ve normal yaşanması çoğu kere istendik bir durumdur. Zira belli ölçüde kaygı olmadığı zaman bireyin motivasyonunda eksiklikler ortaya çıkabilir. Ancak aşırı kaygılanma kişiyi duygusal anlamda tahrip edebilmenin yanında çevresindekileri de olumsuz etkileyebilmektedir.

2- LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZLER

2.1. Kaygı Türleri

Cattell ve Scheier (1975) kaygıyı kavramsal olarak açık-bilinçli durum ve gizli bilinçdışı durum şeklinde ayırmışlardır. Bu kavramlar daha sonra durumluk kaygı ve sürekli kaygıya karşılık gelen “genel kaygı” ve “durumsal kaygı” olarak değişmiştir. Yıllar geçtikçe durumluk kaygı ve sürekli kaygı arasındaki fark daha net olarak açığa çıkmıştır. Psikologlar genel kaygıyı sürekli kaygı ve durumluk kaygı olmak üzere iki kategoriye ayırmışlardır (Howard ve Smith, 1986; Mikulincer, Kedem ve Paz, 1990; Biggs ve Moore, 1993, s. 243). Sürekli kaygı, “genel bir hazır bulunuşluk ile pek çok durumda kaygılı tepki verme” olarak tanımlanabilir. Durumluk kaygı ise; “belirli bir durumda hissedilen kaygıdır” (Biggs ve Moore, 1993, s. 243).

2.1.1. Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı, olaydan olaya değişkenlik gösterebilmektedir. Gerçekleşme sıklığı, ne derece yoğunlukta olduğu, sürekli olmaması kaydıyla kişinin ruhsal tepkileri olarak adlandırılabilir (Özgülven, 1994).

Spielberger (1983, s. 4-5) durumluk kaygının özelliklerini şöyle özetler:

Bu tip kaygı bireyin içinde bulunduğu durumu tehdit eden, tehlike yaratan biçimde algılamasından, yorumlamasından kaynaklanır.

Bu durum bireye elem verir, bireyde hoş olmayan bir duygulanım durumu oluşturur.

Bu duygulanım durumu algılanır, anlaşılır, duyumsanır.

Bu süreç içinde bilinç açık, haberdar, uyanıktır.

Sinir sisteminin işlevinde değişimler olduğunu gösteren belirtiler ortaya çıkar.

Spielberger’e (1966, 1972) göre durumluk kaygı, kaygı eğiliminde bireysel farklılıklar gösterir. Sürekli kaygı öznel iken, durumluk kaygı geçici duygusal içerik-temelli durumdur. Doğum kaygısı, çocuk edinme kaygısı veya günlük hayattan (Richardson ve Suinn, 1972; Cruise, Cash ve Bolton, 1985) içeriğine bağlı olarak durumların olduğu durumluk kaygıların örnekleri olabilmektedir.

2.1.2. Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı, insanı strese sokan koşulun tehdit etmesi veya kişinin tehlike olarak algılaması ve bu olaylara karşı gösterdiği tepkilerin sıklığı ve derinliğini artarak belirli periyotlarla devam etmesidir. Bu kaygı durumu kişiden kişiye ve olaydan olaya farklılıklar gösterebilmektedir. Aynı zamanda bir kişilik özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Duruma göre sürekli kaygısı üst düzey olan kişiler, daha az olanlara nispeten kişide stres

veya kaygı oluşturabilecek olayları doğrudan tehdit olarak algılamalarının yanında yoğunluğunu normal kişilere göre daha derin yaşamaktadırlar (Özgüven, 1994).

Sürekli kaygının özellikleri şu şekilde sıralanabilir Spielberger (1983):

Kişide uzun süre devam eder ve süreklilik arz etmektedir.

Kaygı süresi ve yoğunluğu bireyin yapısına göre değişkenlik gösterebilmektedir.

Bireyin psikolojik yapısının yatkınlığı, sürekli kaygının düzeyine etki edebilir.

Psikolojik yapının farklılığı tehlike ve tehdit olarak algılanan olayın algılanma biçimini, ne şekilde anlaşıldığını, nasıl yorumlanacağını kısacası olayın değerlendirilme biçimini etkileyebilmektedir.

Gebelerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile ilgili literatüre bakıldığında; Akbaş, Vırt, Savaş, ve Sertbaş (2008); Arslan, Gürkan, Ekşi, vd. (2006); Aslan (2016); Aydın (2016); Börü (2016); Cebeci'nin (2009); Çakır Koçak (2007); Dönmez, Yeniel ve Kavlak (2014); Duran ve Atan (2011); Kaplan, Bahar ve Sertbaş (2007); Karabulut(2014); Karaman'ın (2009); Kuğu ve Akyüz (2001); Özdamar, Yılmaz, Beyca ve Muhcu (2014); Yüksel (2014)' ün çalışmalarının olduğu görülmüştür.

2.2. Hipotezler

H₁: Gebelerin yaşları ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Gebelerin eğitim seviyeleri ile durumluk kaygı düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Gebelerin durumluk kaygı düzeyleri ile gelir arasında negatif bir ilişki; sürekli kaygı düzeyleri ile gelir arasında ise pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₄: Gebelerin sigara içme düzeyleri ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

3- YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Türü

Yapılan araştırma kapsamında vajinal ve sezeryan doğum yapan hastaların antepartum ve postpartum dönemlerindeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini etkileyen faktörler ve bu iki kaygı türü arasındaki ilişkiler inceleneceğinden dolayı araştırmanın deseni nedensel karşılaştırma araştırmasıdır. Bu araştırma türünde aynı duruma maruz kalan ve farklı düzeyde etkilenen gruplar arasında karşılaştırma yapılır. Nedensel araştırmalar durum öncesi ve durum sonrası belirlenen değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesi amacıyla yapılır ve katılımcılar üzerinde herhangi bir deneysel işlem ve manipülasyon yapılmaz (Büyüköztürk vd., 2014).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde 2017 yılı içinde doğum yapan anneler oluşturmaktadır. Örneklem ise Ocak-Haziran 2017 tarihleri arasında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim ve Araştırma hastanesine doğum yapmak için gelen ve basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 97 kişiden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan 97 bireyin Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli ve durumluk kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger (1964) tarafından geliştirilen Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçe ye uyarlanan durumluk ve sürekli kaygı ölçekleri ve katılımcılara ait demografik özellikleri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Spielberger'in durumluk ve sürekli kaygı ölçeği, her bir ölçekte 20 madde olmak üzere toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Durumluk kaygı ölçeğinde dört sınıfta toplanan cevap seçenekleri, (1) Hiç, (2) Biraz, (3) Çok ve (4) Tamamıyla şeklinde; Sürekli kaygı ölçeğindeki seçenekler ise (1) Hemen hiçbir zaman, (2) Bazen, (3) Çok zaman ve (4) Hemen her zaman şeklindedir. Durumluk kaygı ölçeğinde 10 tane (1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20) ters madde varken, sürekli kaygı ölçeğinde yedi tane (21, 26, 27, 30, 33, 36, 39) ters madde mevcuttur. Her iki ölçekten de elde edilen puanlar 20 ila 80 arasında değişmektedir. Büyük puan kaygının yüksek olduğunu gösterirken, düşük puan ise düşük kaygıya işaret eder. Genel olarak ölçeklerde 36'nın altında puan alanlarda düşük düzeyde kaygı, 37- 42

puan arasında orta düzeyde kaygı ve 42 ve üzerinde puan alanlarda yüksek kaygı bulunduğu kabul edilmektedir (Öner ve Le Compte, 1983).

3.4. İşlem ve Veri Analizi

Yapılan araştırma ile doğum yapmak için hastaneye gelen anne adaylarının doğudan önce ve doğumdan sonra sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri ve bunlar arasındaki ilişkiler belirlenecektir. Bu amaçla araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylere doğumdan önce ve doğumdan sonra Spielberger 'in durumluk ve sürekli kaygı ölçekleri uygulanmıştır. Araştırma kapsamında yer alan 97 katılımcıdan her birine Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli ve durumluk kaygı ölçekleri uygulanarak elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Her bir katılımcı için Doğum Öncesi Durumluk Kaygı (DÖDK), Doğum Sonrası Durumluk Kaygı (DSDK), Doğum Öncesi Sürekli Kaygı (DÖSK) ve Doğum Sonrası Sürekli Kaygı (DSSK) için toplam puanlar hesaplanmıştır. Hesaplanan bu puanların dağılımını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Buna göre, elde edilen dört puan türünün de çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar dağılımın normal olduğuna işaret etmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilere ait dağılımlar normallik varsayımını sağladığından dolayı, yapılan olan analizlerde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Bu kapsamda, Antepartum ve Postpartum dönemin karşılaştırılması amacıyla yapılan analizlerde, ilişkili örneklem için t-testi kullanılmışken, her iki ölçek için demografik değişkenler bazında yapılan karşılaştırmalarda ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. Bunlara ek olarak her iki ölçekten elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı içinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Yapılan araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen puanların güvenilirliğine ait sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Güvenirliğine İlişkin Sonuçlar

Ölçek	N	Cronbach Alpha (α)	
		Antepartum Dönem	Postpartum Dönem
Durumluk Kaygı Ölçeği	20	0.92	0.91
Sürekli Kaygı Ölçeği	20	0.86	0.85

Tablo 1' de görüldüğü üzere, doğum öncesi ve doğum sonrası durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerinden elde edilen puanlara ait Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı değerleri 0.85 ile 0.92 arasında değişmektedir. Elde edilen bu değerler ölçeklerden elde edilen puanların iyi düzeyde güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Bu bölümde, örneklem grubunun demografik özelliklerine ait sonuçlar ve araştırma kapsamında incelenen değişkenlerle ilgili toplanan verilere ilişkin yapılan analiz sonuçları yer almaktadır.

4- BULGULAR

Bu bölümde, örneklem grubunun demografik özelliklerine ait sonuçlar ve araştırma kapsamında incelenen değişkenlerle ilgili toplanan verilere ilişkin yapılan analiz sonuçları yer almaktadır.

Araştırmaya katılan 97 bireyin demografik özelliklerine ait dağılım aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımları

Değişkenler	f	%	
Yaş	18-23	20	20,6
	24-29	44	45,4
	30 ve üzeri	33	34,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	35	36,1
	Lise ve üstü	62	63,9
Gelir Durumu	Gelir giderden az	7	7,2
	Gelir gidere denk	80	82,5
	Gelir giderden fazla	10	10,3
TOPLAM	97	100,0	

Örneklem grubunun demografik özelliklerine ait dağılımlar Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre, araştırma kapsamındaki 18-23 yaş arasında olan katılımcıların sayısı 20 (%20,6) iken, 24-29 yaş aralığında olanların sayısı 44 (%45,4) ve yaşı 30 ve üzerinde olan katılımcıların sayısı ise 33’dür (%34). Eğitim durumu dikkate alındığında, araştırma kapsamındaki kadınların 35’i (%36,1) ilköğretim düzeyinde eğitime sahip iken, 62’si (%63,9) ise lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptirler. Katılımcıların gelir durumlarına ait bulgulara göre, geliri giderinden az olanların sayısı 7 (%2,1) iken, geliri giderine denk olan katılımcıların sayısı 80 (%82,5) ve geliri giderinden fazla olan kadınların sayısı da 10’dur (%10,3).

Tablo 3. Örneklem Grubunun Sigara Kullanma Durumlarına Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	f	%	
Sigara kullanma durumu	Evet	14	14,4
	Hayır	83	85,6
TOPLAM	97	100,0	

Tablo 3’de örneklem grubunun sigara kullanma özelliklerine ait dağılımlar verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamındaki kadınlardan 14’ü (%14,4) sigara kullanmakta iken, 83’ü (85,6) sigara kullanmamaktadır.

Araştırma kapsamında, katılımcıların antepartum ve postpartum dönemdeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaşlarına göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları aşağıda Tablo 4 ve Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların yaşlarına göre Antepartum ve Postpartum dönemde durumluk düzeylerinin karşılaştırılmasına ait tek yönlü ANOVA sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	F	p	N	\bar{X}	Sd	F	p
18-23	20	43.95				20	41.90			
24-29	43	43.76	2	1.15	0.32	43	43.67	2	1.89	0.56
30 ve üzeri	33	46.66				32	46.34			
Toplam	96	44.80				95	44.20			

Tablo 4’de görüldüğü üzere, antepartum dönemde, sürekli kaygı puan ortalamaları sırasıyla 30 yaş ve üstü (\bar{X} =46.66), 18-23 yaş arası (\bar{X} =43.95) ve 24-29 yaş arası (\bar{X} =34.76) yaş aralığındadır Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.32 > 0.05$). Postpartum dönemde ise yaş ilerledikçe kaygı puanları artmıştır. Buna göre, en yüksek kaygı puanları; 30 ve üzeri yaş aralığında (\bar{X} =46.34), 24-29 yaş arası (\bar{X} =43.67) ve 18-23 yaş arası (\bar{X} =41.90) şeklinde sıralanmıştır. Ancak farklı yaş düzeylerinde bulunan bu bireylerin sürekli kaygı puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.56 > 0.05$).

Tablo 5. Katılımcıların yaşlarına göre Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasına ait tek yönlü ANOVA sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	F	p	N	\bar{X}	Sd	F	p
18-23	20	43.95				20	41.90			
24-29	43	43.76	2	1.15	0.32	43	43.67	2	1.89	0.56
30 ve üzeri	33	46.66				32	46.34			
Toplam	96	44.80				95	44.20			

Tablo 5’de görüldüğü üzere, antepartum dönemde, sürekli kaygı puan ortalamaları sırasıyla 30 yaş ve üstü (\bar{X} =46.66), 18-23 yaş arası (\bar{X} =43.95) ve 24-29 yaş arası (\bar{X} =34.76) yaş aralığındadır Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.32 > 0.05$). Postpartum dönemde ise yaş ilerledikçe kaygı puanları artmıştır. Buna göre, en yüksek kaygı puanları; 30 ve üzeri yaş aralığında (\bar{X} =46.34), 24-29 yaş arası (\bar{X} =43.67) ve 18-23 yaş arası (\bar{X} =41.90) şeklinde sıralanmıştır. Ancak farklı yaş düzeylerinde bulunan bu bireylerin sürekli kaygı puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.56 > 0.05$).

Araştırma kapsamında, katılımcıların antepartum ve postpartum dönemdeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin öğrenim durumlarına göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları aşağıda Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Antepartum ve Postpartum dönemde durumluk kaygı düzeylerinin öğrenim düzeylerine göre karşılaştırılmasına ait ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	t	p	N	\bar{X}	Sd	t	p
İlköğretim	34	49.38	94	-2.07	0.04*	33	34.51	93	-2.67	0.01*
Lise ve üstü	62	54.43				62	40.53			
Toplam	96	52.65				95	38.44			

* p<0.05

Tablo 6'da elde edilen bulgulara göre, lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri (\bar{X} =54.43), ilköğretim düzeyindeki katılımcılara göre (\bar{X} =49.38) daha yüksek olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0.04 < 0.05). Benzer şekilde Postpartum dönemde de lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri (\bar{X} =40.53), ilköğretim düzeyindeki katılımcılara göre (\bar{X} =34.51) daha yüksek olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0.01 < 0.05).

Tablo 7. Katılımcıların Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli kaygı düzeylerinin öğrenim düzeylerine göre karşılaştırılmasına ait ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	t	p	N	\bar{X}	Sd	t	p
İlköğretim	34	43.20	94	-1.33	0.18	33	43.18	93	-0.85	0.39
Lise ve üstü	62	45.67				62	44.74			
Toplam	96	44.80				95	44.20			

Tablo 7'de elde edilen bulgulara göre, lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların Antepartum dönemindeki sürekli kaygı düzeyleri (\bar{X} =45.67), ilköğretim düzeyindeki katılımcılara göre (\bar{X} =43.20) daha yüksek olarak elde edilmiştir. Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.18 > 0.05). Benzer şekilde Postpartum dönemde de lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların sürekli kaygı düzeyleri (\bar{X} =44.74), ilköğretim düzeyindeki katılımcılara göre (\bar{X} =43.18) daha yüksek olarak elde edilmiş olup elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.39 > 0.05).

Araştırma kapsamında, katılımcıların Antepartum ve Postpartum dönemdeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin gelir düzeylerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları aşağıda Tablo 8 ve Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların gelir düzeylerine göre Antepartum ve Postpartum dönemde durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasına ait tek yönlü ANOVA sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	F	p	N	\bar{X}	Sd	F	p
Gelir giderden	7	53,57	2	0.10	0.90	7	36,28	2	0.17	0,84

az					
Gelir gidere denk	79	52,74		78	38,52
Gelir giderden fazla	10	51,20		32	39,30
Toplam	96	52,65		95	38,44

Tablo 8’de görüldüğü üzere, antepartum dönemde, durumsal kaygı puan ortalamaları en yüksek geliri giderden az ($\bar{X} = 53.57$), geliri gidere denk ($\bar{X} = 52.74$) ve geliri giderinden fazla ($\bar{X} = 51.20$) olacak şekilde sıralanmıştır. Gelir düzeyi arttıkça kaygı düzeyleri düşmektedir. Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.90 > 0.05$). Postpartum dönemde ise gelir düzeyi arttıkça durumluk kaygı puanları artmıştır. Buna göre, en yüksek kaygı puanları; geliri giderinden fazla ($\bar{X} = 39.30$), geliri gidere denk ($\bar{X} = 38.52$) ve geliri giderden az ($\bar{X} = 36.28$) şeklinde sıralanmıştır. Ancak farklı gelir düzeylerinde bulunan bu bireylerin durumluk kaygı puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.84 > 0.05$).

Tablo 9. Katılımcıların gelir düzeylerine göre Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasına ait tek yönlü ANOVA sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	F	p	N	\bar{X}	Sd	F	p
Gelir giderden az	7	46.00				7	43.57			
Gelir gidere denk	79	44.81				78	44.33			
			2	0.11	0.89			2	0.05	0.94
Gelir giderden fazla	10	43.90				10	43.60			
Toplam	96	44.80				95	44.20			

Tablo 9’da görüldüğü üzere, antepartum dönemde, sürekli kaygı puan ortalamaları en yüksek, geliri giderden az ($\bar{X} = 46$), geliri gidere denk ($\bar{X} = 44.81$) ve geliri giderinden fazla ($\bar{X} = 43.90$) olacak şekilde sıralanmıştır. Gelir düzeyi arttıkça sürekli kaygı düzeyleri düşmektedir. Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.89 > 0.05$). Postpartum dönemde ise en yüksek kaygıya sahip bireyler, geliri giderine denk olan bireyler iken ($\bar{X} = 44.33$), geliri giderinden yüksek ($\bar{X} = 43.60$) ve geliri giderinden düşük ($\bar{X} = 43.57$) bireylerin sürekli kaygı puanları bir birine oldukça yakındır. Ancak farklı gelir düzeylerinde bulunan bu bireylerin sürekli kaygı puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.94 > 0.05$).

Araştırmada, katılımcıların antepartum ve aostpartum dönemdeki durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin sigara içme durumlarına göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları aşağıda Tablo 10 ve Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Antepartum ve Postpartum dönemde durumluk kaygı düzeylerinin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılmasına ait ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	t	p	N	\bar{X}	Sd	t	p
Evet	13	55.23	94	0.86	0.39	13	40.61	93	0.78	0.43
Hayır	83	52.24				82	38.09			
Toplam	96	52.65				95	38.44			

Tablo 10’da elde edilen bulgulara göre, sigara içen katılımcıların antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri ($\bar{X} = 55.23$), sigara içmeyen katılımcılara göre ($\bar{X} = 52.24$) daha yüksek olarak elde edilmiştir. Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.39 > 0.05$). Benzer şekilde postpartum dönemde de sigara içen bireylerin durumluk kaygı düzeyleri ($\bar{X} = 40.61$), sigara içmeyen katılımcılara göre ($\bar{X} = 38.09$) daha yüksek olarak elde edilmiş olup elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.43 > 0.05$).

Tablo 11. Katılımcıların Antepartum ve Postpartum dönemde sürekli kaygı düzeylerinin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılmasına ait ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları.

Grup	Antepartum Dönem					Postpartum Dönem				
	N	\bar{X}	Sd	t	p	N	\bar{X}	Sd	t	p
Evet	13	46.46	94	0.73	0.46	13	44.76	93	0.26	0.79
Hayır	83	44.54				82	44.10			
Toplam	96	44.80				95	44.20			

Tablo 11’de elde edilen bulgulara göre, sigara içen katılımcıların antepartum dönemindeki sürekli kaygı düzeyleri ($\bar{X} = 46.46$), sigara içmeyen katılımcılara göre ($\bar{X} = 44.54$) daha yüksek olarak elde edilmiştir. Ancak elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.46 > 0.05$). Benzer şekilde postpartum dönemde de sigara içen bireylerin sürekli kaygı düzeyleri ($\bar{X} = 44.76$), sigara içmeyen katılımcılara göre ($\bar{X} = 44.10$) daha yüksek olarak elde edilmiş olup elde edilen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.79 > 0.05$).

5- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan analizler neticesinde hipotez testlerine ilişkin aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Örneklem grubunun demografik özelliklerine ait dağılımlara göre, araştırma kapsamındaki 18-23 yaş arasında olan katılımcıların sayısı 20 (%20,6) iken, 24-29 yaş aralığında olanların sayısı 44 (%45,4) ve yaşı 30 ve üzerinde olan katılımcıların sayısı ise 33’dür (%34). Eğitim durumu dikkate alındığında, araştırma kapsamındaki kadınların 35’i (%36,1) ilköğretim düzeyinde eğitime sahip iken, 62’si (%63,9) ise lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptirler. Katılımcıların gelir durumlarına ait bulgulara göre, geliri giderinden az olanların sayısı 7 (%2,1) iken, geliri giderine denk olan katılımcıların sayısı 80 (%82,5) ve geliri giderinden fazla olan kadınların sayısı da 10’dur (%10,3). Ayrıca örneklem grubundaki kadınlardan 14’ü (%14,4) sigara kullanmaktadır.

1. Kadınların bulunduğu yaş aralığına göre antepartum dönemde durumluk kaygı puan ortalamaları en yüksekten aza doğru sıralaması 18-23 yaş arası, 24-29 yaş arası ve 30 ve üzeri yaş aralığındadır. Aynı sonuç postpartum dönem içinde çıkmıştır. Durumluk kaygının aksine sürekli kaygıda Antepartum dönem, puan ortalamaları sırasıyla 30 yaş ve üstü, 18-23 yaş arası ve 24-29 yaş arası yaş aralığındadır. Sürekli kaygı yaşayan kadınların sonuçları postpartum dönem içinde antepartum dönemle aynı çıkmıştır. Her ne kadar kaygı ortalamalarında çıkan farklılık istatistiki olarak anlamlı çıkmamıştır. Bu durumda H_1 hipotezi reddedilmiştir. Buradan çıkarılacak en genel sonucun durumluk kaygıda yaş arttıkça kaygı azalırken, sürekli kaygıda farklı yaş gruplarında kaygı ortalamalarının farklılık gösterdiği yönünde olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle kaygı ortalamaları ile yaş arasında ortalamalar bazında bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Yaş değişkeni sadece annede değil doğumdan sonra çocuklarda ve anne çocuk bağlanmalarında da önemli olabilmektedir. Cebeci'nin (2009) araştırmasında erkek çocuklarının güvenli bağlanmaları kız çocuklarına göre daha yüksektir. 10-12 yaş grubu çocukları kaygı düzeyleri 7-9 yaş grubundaki çocuklarınkine göre yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla annenin doğum sırasında yaşayabileceği kaygı durumu çocuğun ileriki yaşantılarını etkileyebileceği söylenebilir. Buradan hareketle annenin yaş grubuna bağlı olarak bilgilendirici eğitimlere alınması önerilebilir.
2. Kadınların eğitim seviyesine göre antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri eğitim seviyesi arttıkça artmaktadır. Postpartum dönemde de lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri ilköğretim düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksek olarak elde edilmiştir. Antepartum dönemindeki sürekli kaygı düzeyleri yine eğitim seviyesi arttıkça artmıştır. Sürekli kaygıların postpartum dönemde de lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan kadınların ilköğretim mezunu kadınlara göre daha yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle eğitim seviyesi arttıkça kaygı düzeylerinin artması aralarında pozitif bir ilişkiden söz edilebilir. Bu durumda H_2 hipotezi kabul edilmiştir. Durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin eğitim seviyesinin artmasına bağlı olarak artması dikkati çeken bir sonuç olarak karşımıza çıktığı söylenebilir. Akbaş, Vırt, Savaş, ve Sertbaş'ın (2008) araştırmasında anne adayların yaş ortalaması yaklaşık 27 olarak bulunmuştur. Kaygı puanları ile eğitim seviyesi arasında negatif bir ilişkiden bahsedilmektedir. Ancak bu araştırmadan farklı olarak ilgili araştırmada eğitim seviyesi arttıkça azalmaktadır. Bunun sebebinin araştırma örneklemin farklılık ve zenginliği ile ilgili olabileceği söylenebilir. Bu sonuç farklılıklarından hareketle yapılacak diğer araştırmaların daha büyük örneklem ve Türkiye'nin çeşitli illerinde bölgesel ve uzamsal boyutta olması önerilebilir.
3. Kadınların gelir durumuna göre, antepartum dönemde durumsal kaygı puan ortalamaları geliri giderden az olandan geliri giderinden fazla olana doğru azaldığı görülmektedir. Durumsal kaygı gelir durumu arttıkça azalırken farklı olarak postpartum dönemde ise gelir düzeyi arttıkça durumluk kaygı puanları artmıştır. Kadınların sürekli kaygı bulguları gelir durumuna göre bakıldığında antepartum dönemde, puan ortalamaları en yüksek, geliri giderden az geliri giderinden fazla olana göre azalmıştır. Sürekli kaygı antepartum dönemde gelir düzeyi arttıkça sürekli kaygı düzeyleri düşmekte yine farklı olarak postpartum dönemde sürekli kaygı ise gelir durumuna göre çok az bir farklılığa sahiptir. Gelir değişkeni durumsal ile sürekli kaygı arasında benzer sonuçlara sahip olmadığı söylenebilir. Diğer bir ifadeyle kadınlarda durumluk kaygı gelir ile negatif bir ilişkiye sahipken sürekli kaygıda ise nispeten pozitif bir ilişkiden söz edilebilir. Yine kendi içerilerinde dönemlere göre de farklı sonuçlara sahip oldukları bulgulara dayalı olarak yorumlanabilir. Bu durumda H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Aydın'ın (2016) ve Kaplan, Bahar ve Sertbaş'ın (2007) araştırma sonuçları doğum öncesi kaygı ile doğum sonrası kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu yönündedir. Benzer olarak gelir durumu değişkeninin her ne kadar doğum öncesi kaygı arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olmasa da kaygı ortalamalar arasında var olan farklılık ev ekonomisinin kadınların kaygılarını çok az da olsa etkilediğini doğruladığı söylenebilir. Dolayısıyla aile planlamasında ekonominin de düşünülmesi bir takım sorun ve kaygıların ortadan kalkabileceğini yönelik düşüncenin barındırılması öneri olarak söylenebilir.
4. Kadınların sigara içme durumlarında göre antepartum dönemindeki durumluk kaygı düzeyleri sigara içmeyen kadınlara göre daha yüksek olduğu postpartum dönemde de sigara içen bireylerin durumluk kaygı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan benzer olarak sürekli kaygı durumu sigara içme durumuna göre antepartum dönemindeki sigara içen kadınların daha yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde postpartum dönemde de sigara içen kadınların sürekli kaygı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gerek durumluk gerekse sürekli kaygı durumlarının sigara içen kadınların daha fazla olması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuç sağlığa zararlı ve kullanımı yaygın olan sigara içmenin kadınlarda kaygıyı arttırdığı yönünde bir sonuca neden olduğu biçiminde yorumlanabilir. Bu durumda H_4 hipotezi kabul edilmiştir. Duran ve Atan'ın (2011), Karaman'ın (2009) ve Yüksel'in (2014) araştırmalarında da olduğu gibi sigara değişkeni her sağlık sorununu tetikleyici niteliktedir. Anne aday ve annelere mümkün olduğunca madde bağımlılıklarının en azından bu süreçte ve tümüyle kullanılmaları yönünde önerilebilir.

Bu çalışma gebelerin şu anda verdikleri cevaplar sonucunda yapılmış kesitsel bir çalışmadır. İleride bu konu ile ilgili uzamsal bir çalışmanın yapılması farklı sonuçları da beraberinde getirebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, E., Vırit, O., Savaş, A. H., & Sertbaş, G. (2008). Gebelikte Sosyo-demografik Değişkenlerin Kaygı ve Depresyon Düzeyleriyle İlişkisi. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 45(3), 85-91.
- Arslan, H., Gürkan, Ö.C., Ekşi, Z. ve ark (2006). Doğum Sonrası Depresyonun Annelik Yaşamına Etkileri. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. 3(10), 71-80.
- Aslan, Ş. (2016). Doğum yapmak için hastaneye başvuran primipar kadınların beklentileri ve doğum sürecinde yaşadıkları (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
- Börü, F. (2016). Primipar kadınların doğum kaygısı ile doğum şeklini seçmeleri arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cattell R. B. ve I. H. Scheier (1975). *The Nature of Anxiety*, NY: Springer.
- Cebeci, S. C. T. (2009). Tam aileye ve tek ebeveyne sahip ailelerden gelen 7-12 yaşları arasındaki çocukların bağlanma stilleri ve kaygı durumları arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Cruise, R. J., Cash, R. W., ve D. L. Bolton (1985). Development and Validation of an Instrument to Measure Statistical Anxiety, *American Statistical Association Proceedings of the Section on Statistics Education*, 92-97.
- Çakır Koçak, Y. (2007). İlk kez anne-baba olacıklara antenatal dönemde verilen eğitimin kaygı düzeylerine etkisi (Doktora Tezi) Ege Üniversitesi, İzmir.
- Dönmez, S., Yeniçel, Ö. A., & Kavlak, O. (2014). Vajinal Doğum Ve Sezaryen Doğum Yapan Gebelerin Durumluk Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 908-920.
- Duran, E. T., & Atan, Ş. Ü. (2011). Kadınların sezaryen/vajinal doğuma ilişkin bakış açılarının kalitatif analizi. *Genel Tıp Dergisi*, 21(3), 83-88.
- Howard, G. S. ve R. Smith (1986). Computer Anxiety in Management Reality?, *Communications of the ACM*, 29(7), 611-615.
- Kaplan, S., Bahar, A., & Sertbaş, G. (2007). Gebelerde Doğum Öncesi Ve Doğum Sonrası Dönemlerde Durumluk Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 113-121.
- Karabulut, G. (2014). Gebelikte doğum beklentisinin postpartum depresyon geliştirme üzerine etkisi (Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Karaman, S. (2009). Sağlık ile ilgili programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Kuşu N, Akyüz G. (2001). Gebelikte Ruhsal Durum. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23, 61-64.
- Özdamar, Ö., Yılmaz, O., Beyca, H. H., Muhcu, M. (2014). Gebelik ve Postpartum Dönemde Sık Görülen Ruhsal Bozukluklar. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 45(2), 71-77.
- Mikulincer, M., P. Kedeş ve D. Paz (1990). Anxiety and Categorization-I: The Structure and Boundaries of Mental Categories, *Personality and Individual Differences*, 11(8), 805-814.

Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*, Ankara: Yeni Doğu Matbaası.

Richardson, F. ve R. Suinn (1972). The Mathematics Anxiety Rating Scale; Psychometric Data, *Journal of Counseling Psychology*, 19(6), 551-554.

Spielberger, C. D. (1966). The Effects of Anxiety on Complex Learning and Academic Achievement, İçinde C. D. Spielberger (Ed.), *Anxiety and Behaviour* (ss. 361-398), NY: Academic.

Spielberger, C. D. (1983), *State- Trait Anxiety Inventory for Adults*, California: Mind Garden Inc.

Yüksel, B. (2014). Kaygı belirtilerini açıklamada bağlanma, pozitif ve negatif duygu düzenleme ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki ilişkiyi bütüncü model arayışı (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.